

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL METIMO RŪKYTI PAGALBOS PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2023 m. gruodžio 14 d. Nr. V-1295
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 3 punktu:

1. T v i r t i n u Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašą (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad:

2.1. šis įsakymas įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.

2.2. 2024 m. liepos 1 d. įsigalioja tokia šiuo įsakymu patvirtinto Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašo 7 punkto redakcija:

„7. Asmens apsilankymo metu gydytojas, slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas pagal galimybę pasiteirauja, ar asmuo šiuo metu rūko (vartoja tabako gaminius ir (ar) su tabako gaminiais susijusius gaminius – kaitinamojo tabako gaminius, elektronines cigaretes, cigaretes, cigarus, cigariles, tabaką, vandens pypkių tabaką, kramtomąjį, uostomąjį, oraliniam vartojimui skirtą tabaką) ir formoje E025 Ambulatorinio apsilankymo aprašymas (toliau – E025 forma) atitinkamai pažymi asmens rūkymo statusą skiltyje „rizikos veiksniai“ ir, jei asmuo rūko, įveda Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos, dešimtojo leidimo, Australijos modifikacijos (toliau – TLK-10) kodą Z72.0 „Tabako vartojimas, dabartinis“.“

2.3. 2024 m. liepos 1 d. įsigalioja tokia šiuo įsakymu patvirtinto Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašo 9 punkto pirmosios pastraipos redakcija:

„9. Jei asmuo šiuo metu rūko, gydytojas, slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas pagal kompetenciją atlieka trumpąją metimo rūkyti intervenciją ir apie jos suteikimą pažymi E025 formoje TLK-10 kodu Z71.6 „Konsultavimas dėl sutrikimo vartojant tabaką“.“

2.4. 2024 m. liepos 1 d. įsigalioja tokia šiuo įsakymu patvirtinto Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašo 17 punkto redakcija:

„17. Teikiant ar suteikus išplėstines metimo rūkyti pagalbos paslaugas asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, pažymima E025 formoje TLK-10 kodu Z71.6 „Konsultavimas dėl sutrikimo vartojant tabaką“.“

2.5. 2024 m. liepos 1 d. įsigalioja tokia šiuo įsakymu patvirtinto Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašo 18.1 papunkčio redakcija:

„18.1. metusius rūkyti paragina ir toliau nerūkyti. Pasikeitus asmens rūkymo statusui (asmuo neberūko mažiausiai 3 mėnesius nuo metimo rūkyti plane nurodytos metimo rūkyti dienos arba praėjus 3 mėnesiams po paskutinio tabako gaminio, arba su tabako gaminiais susijusio gaminio suvartojimo), Aprašo 7 punkte nurodyta informacija atitinkamai patikslinama E025 formoje (rizikos veiksmų ir diagnozių skiltyse);“.

METIMO RŪKYTI PAGALBOS PASLAUGŲ TEIKIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato asmenų tabako gaminių ir su tabako gaminiais susijusių gaminių vartojimo (toliau kartu – rūkymas) statuso nustatymo ir žymėjimo, trumposios metimo rūkyti intervencijos ir išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo sveikatos priežiūros įstaigose tvarką.

2. Metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo tikslas – įvertinti asmens rūkymo statusą, paskatinti ir motyvuoti rūkantį asmenį mesti rūkyti (atsisakyti tabako gaminių ir su tabako gaminiais susijusių gaminių vartojimo) ir suteikti metančiam rūkyti asmeniui mokslo įrodymais pagrįstą individualią metimo rūkyti pagalbą, mažinti rūkančių asmenų skaičių ir priklausomybės nuo nikotino paplitimą.

3. Apraše vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

3.1. **Trumpoji metimo rūkyti intervencija** – trumpas, empatiškas ir struktūruotas sveikatos priežiūros specialisto pokalbis su asmeniu, kuriuo siekiama paskatinti asmenį mesti rūkyti ir informuoti apie metimo rūkyti pagalbos paslaugų galimybes, prireikus nusiųsti jį gauti šių paslaugų, rekomenduoti ir (ar) paskirti medikamentinį gydymą.

3.2. **Išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugos** – sveikatos priežiūros įstaigų specialistų paslaugos, skirtos individualiu ir (ar) grupiniu konsultavimu ir medikamentinėmis priemonėmis padėti asmeniui mesti rūkyti, palaikyti ir (ar) pastiprinti jo motyvaciją mesti rūkyti, sudaryti metimo rūkyti planą ir padėti asmeniui šį planą įgyvendinti bei išvengti rūkymo atkryčio.

3.3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme.

4. Apraše nurodytos paslaugos teikiamos asmenims nuo 18 metų.

5. Apraše nustatyta tvarka paslaugas teikia:

5.1. rūkymo statuso nustatymą ir trumpąją metimo rūkyti intervenciją – pagal kompetenciją šeimos gydytojas (arba šeimos medicinos paslaugas kartu teikiantis vidaus ligų gydytojas), gydytojas psichiatras (toliau kartu – gydytojas), bendrosios praktikos, bendruomenės, išplėstinės praktikos, psichikos sveikatos slaugytojas (toliau kartu – slaugytojas), gyvenamosios medicinos specialistas ar medicinos psichologas, dirbantys pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioje įstaigoje;

5.2. išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugas – pagal kompetenciją gydytojas psichiatras, medicinos psichologas, psichikos sveikatos slaugytojas, gyvenamosios medicinos specialistas, dirbantys pirminės, antrinės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančioje įstaigoje, ar savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistas, atitinkantis Aprašo V skyriuje nurodytus kvalifikacinius reikalavimus.

6. Aprašo 5 punkte nurodyti specialistai, teikdami paslaugas, vadovaujasi šiuo Aprašu ir Metodine medžiaga sveikatos priežiūros specialistams, teikiantiems pagalbą norintiems mesti rūkyti asmenims (toliau – Metodika), kuri prieinama tinklalapyje <https://www.rplc.lt/leidiniai/>.

II SKYRIUS RŪKymo STATUSO NUSTATYMAS IR TRUMPOSIOS METIMO RŪKYTI INTERVENCIJOS TEIKIMAS

7. Asmens apsilankymo metu gydytojas, slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas pagal galimybę pasiteirauja, ar asmuo šiuo metu rūko (vartoja tabako gaminius ir (ar) su tabako gaminiais susijusius gaminius – kaitinamojo tabako gaminius, elektronines cigaretes, cigaretes, cigarus, cigariles, tabaką, vandens pypkių tabaką, kramtomąjį, uostomąjį, oraliniam vartojimui skirtą tabaką) ir atitinkamai pažymi asmens rūkymo statusą Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos (toliau – ESPBI IS) Paciento suvestinės Socialinėje paciento istorijoje, užpildydamas skiltį apie rūkymo įprotį ir formoje E025 Ambulatorinio apsilankymo aprašymas (toliau – E025 forma) įvesdamas Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos, dešimtojo leidimo, Australijos modifikacijos (toliau – TLK-10) kodą Z72.0 „Tabako vartojimas, dabartinis“.

8. Nerūkanti asmenį gydytojas, slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas paragina ir toliau nerūkyti.

9. Jei asmuo šiuo metu rūko, gydytojas, slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas pagal kompetenciją atlieka trumpąją metimo rūkyti intervenciją ir apie jos suteikimą pažymi ESPBI IS Paciento suvestinėje ir E025 formoje TLK-10 kodu Z71.6 „Konsultavimas dėl sutrikimo vartojant tabaką“:

9.1. pataria asmeniui mesti rūkyti, pagal galimybes – informuoja apie rūkymo žalą jo sveikatai, poveikį diagnozuotų ligų eigai ir taikomam gydymui;

9.2. informuoja asmenį apie metimo rūkyti pagalbos galimybes, duodamas atmintinę, pasiūlo išplėstinę metimo rūkyti pagalbą ir asmeniui sutikus, siunčia ją gauti;

9.3. gydytojas gali rekomenduoti ir skirti medikamentinį gydymą (pakaitinę nikotino terapiją, kitus farmakologinius preparatus ar jų derinį), vadovaudamasis Metodika, prireikus siųsti asmenį kitų sveikatos priežiūros specialistų (dietologo, kineziterapeuto, gydytojo psichiatro ar kt.) konsultacijos.

10. Atmintinę apie metimo rūkyti pagalbos galimybes sudaro įstaigų, teikiančių išplėstinę metimo rūkyti pagalbos paslaugas atitinkamoje savivaldybėje (visuomenės sveikatos biuro, psichikos sveikatos centro, Respublikinio priklausomybės ligų centro filialų), kontaktiniai duomenys (kuriais susisiekus būtų galima gauti informaciją dėl atitinkamoje įstaigoje teikiamų metimo rūkyti pagalbos paslaugų) ir informacija apie kitus aktualius metimo rūkyti pagalbos šaltinius (internetu nuorodos, leidiniai ir kt.). Naudojama Sveikatos apsaugos ministerijos arba savivaldybę aptarnaujančio visuomenės sveikatos biuro parengta atmintinė.

III SKYRIUS

IŠPLĖSTINĖS METIMO RŪKYTI PAGALBOS PASLAUGŲ TEIKIMAS

11. Išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugos gali būti teikiamos asmeniui tiek po Aprašo II skyriuje nurodytų paslaugų suteikimo, tiek asmeniui kreipiantis į Aprašo 5.2 papunktyje nurodytus specialistus tiesiogiai.

12. Jei besikreipiančiam asmeniui nebuvo suteiktos Aprašo 7 ir 9 punktuose nurodytos paslaugos, jos suteikiamos prieš pradėdant teikti kitas išplėstinės metimo pagalbos rūkyti paslaugas. Jei šios paslaugos jau buvo suteiktos, jos nėra kartojamos teikiant išplėstinę metimo rūkyti pagalbą, o tęsiamos nuosekliai.

13. Jei asmuo pageidauja gauti išplėstinę metimo rūkyti pagalbos paslaugas, išplėstinės metimo rūkyti paslaugas teikiantis specialistas, vadovaudamasis Metodika, be Aprašo 7, 9 punkte nurodytų paslaugų suteikimo, taip pat:

13.1. įvertina asmens motyvaciją mesti rūkyti, buvusius atkryčius ir jų priežastis, nesant asmens motyvacijos mesti rūkyti, ją didina taikydamas motyvacijos didinimo strategiją;

13.2. esant asmens motyvacijai mesti rūkyti, kartu su asmeniu sudaro metimo rūkyti planą su konkrečia metimo rūkyti data;

13.3. konsultuoja metimo rūkyti klausimais, teikdamas iki 6 ne dažniau kaip kas savaitę vykstančių, ne mažiau kaip 1 val. trunkančių individualių ir (ar) grupinių konsultacijų metimo rūkyti klausimais ciklą (iš kurių pirma ir mažiausiai dvi konsultacijos turi būti individualios);

13.4. prireikus gydytojas psichiatras parenka, koreguoja medikamentinį gydymą (pakaitinė nikotino terapija, kiti farmakologiniai preparatai ar jų derinys); jei išplėstinės metimo rūkyti paslaugos teikiamos ne gydytojo, dėl medikamentinio gydymo patariama asmeniui kreiptis į gydytoją.

14. Teikiant ar suteikus išplėstinę metimo rūkyti pagalbą, asmens rūkymo statusas stebimas metimo rūkyti plane nurodytą metimo rūkyti dieną, taip pat po 2 savaitių, 1 mėnesio ir 3 mėnesių nuo metimo rūkyti plane nurodytos metimo rūkyti dienos.

15. Prireikus asmeniui gali būti siūlomas papildomas konsultavimas metimo rūkyti klausimais ir (ar) gydytojo koreguojamas medikamentinis gydymas.

16. Esant atkryčiui, motyvacijos, pasiryžimo mesti rūkyti praradimui, išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugas teikiantis specialistas, vadovaudamasis Metodika, įvertinęs priežastis ir aplinkybes, asmeniui siūlo atitinkamai pakoreguotą išplėstinę metimo rūkyti pagalbą, sudarydamas pakoreguotą metimo rūkyti planą, teikdamas papildomą konsultavimą metimo rūkyti klausimais, koreguoja medikamentinį gydymą (jei paslaugas teikia gydytojas) ar rekomenduoja kreiptis į gydytoją dėl medikamentinio gydymo koregavimo.

17. Teikiant ar suteikus išplėstines metimo rūkyti pagalbos paslaugas asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, pažymima ESPBI IS Paciento suvestinėje ir E025 formoje TLK-10 kodu Z71.6 „Konsultavimas dėl sutrikimo vartojant tabaką“.

IV SKYRIUS

METIMO RŪKYTI PAGALBOS TĖSTINUMO UŽTIKRINIMAS

18. Vėlesnio (-ų) asmens apsilankymo (-ų) metu slaugytojas, gyvensenos medicinos specialistas ar medicinos psichologas pasiteirauja asmens dėl jo veiksmų siekiant mesti rūkyti, prireikus pagal kompetenciją atlieka šiuos veiksmus:

18.1. metusius rūkyti paragina ir toliau nerūkyti. Pasikeitus asmens rūkymo statusui (asmuo neberūko mažiausiai 3 mėnesius nuo metimo rūkyti plane nurodytos metimo rūkyti dienos, arba praėjus 3 mėnesiams po paskutinio tabako gaminio arba su tabako gaminiais susijusio gaminio suvartojimo), Aprašo 7 punkte nurodyta informacija atitinkamai patikslinama ESPBI IS Paciento suvestinės Socialinėje paciento istorijoje ir E025 formoje;

18.2. metančius rūkyti paragina tęsti veiksmus, skirtus mesti rūkyti, pasiteirauja dėl reikalingos pagalbos, esant sunkumų, pataria persvarstyti metimo rūkyti pagalbos paslaugų pasirinkimą (pateikdamas atmintinę), prireikus gydytojas pakoreguoja medikamentinį gydymą, siunčią asmenį kitų sveikatos priežiūros specialistų (dietologo, kineziterapeuto, gydytojo psichiatro ar kt.) konsultacijos;

18.3. asmenims, kuriems nepavyko mesti rūkyti, atkrytį patyrusiems asmenims – suderinus su asmeniu, įvertina nepasisekimo mesti rūkyti priežastis ir suteikia trumpąją metimo rūkyti intervenciją.

V SKYRIUS

KVALIFIKACINIAI REIKALAVIMAI IŠPLĖSTINĖS METIMO RŪKYTI PAGALBOS PASLAUGAS TEIKIANTIEMS SPECIALISTAMS

19. Išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugas teikiantys savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistai privalo turėti aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą pagal socialinių mokslų studijų krypties grupės psichologijos studijų krypties sveikatos psichologijos, klinikinės psichologijos, klinikinės sveikatos psichologijos arba konsultavimo psichologijos studijų programą, arba jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją.

20. Rekomenduojama, kad visi išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugas teikiantys specialistai būtų baigę metimo rūkyti pagalbos teikimo mokymus, pagrįstus tarptautiniu lygiu pripažįstamų metimo rūkyti pagalbos metodų taikymu, pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-645 „Dėl Sveikatos specialistų tobulinimo programų derinimo taisyklių ir tobulinimo programų vertinimo komisijos nuostatų patvirtinimo“ nustatyta tvarka su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija suderintą ar (ir) tarptautinių organizacijų, užsienio šalių institucijų, organizacijų patvirtintą programą bei turėtų mokymų rengėjo išduotą tai patvirtinantį pažymėjimą.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuras rengia savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistų suteiktų išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugų metinę kalendorinių metų ataskaitą (toliau – metinė ataskaita), kuri apima šiuos duomenis: suteiktų išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugų skaičius (įskaitant suteiktų individualių ir grupinių metimo rūkyti konsultacijų skaičių); asmenų, gavusių išplėstinės metimo rūkyti pagalbos paslaugas, skaičius; asmenų, baigusių konsultacijų metimo rūkyti klausimais ciklą, skaičius; metusių rūkyti (neberūko po 3 mėnesių nuo metimo rūkyti plane nurodytos metimo rūkyti dienos arba praėjus 3 mėnesiams po paskutinio tabako gaminio, arba su tabako gaminiais susijusio gaminio suvartojimo) asmenų skaičius, ir iki einamųjų metų sausio 20 d. ją teikia Respublikiniam priklausomybės ligų centrui. Jei savivaldybės visuomenės sveikatos biuras aptarnauja kelias savivaldybes, metinė ataskaita turi būti pateikiama kiekvienos savivaldybės atskirai. Respublikinis priklausomybės ligų centras, remdamasis savivaldybių visuomenės sveikatos biurų pateikta informacija, apibendrina ir iki einamųjų metų vasario 10 d. Sveikatos apsaugos ministerijai pateikia suvestinę ataskaitą.

22. Metodinį vadovavimą metimo rūkyti pagalbos paslaugų teikimo klausimais vykdo Respublikinis priklausomybės ligų centras.
